

Ramon Folch i la recuperació del gust per la natura

Ramon Folch és un ecòleg prou conegut pels projectes en què participa o ha participat: la *Història Natural dels Països Catalans*, la sèrie de televisió *Mediterrània* i el *Llibre Blanc de la natura als Països Catalans*. D'aquest darrer s'ha publicat recentment la segona edició, que pot repetir l'èxit de la primera.

Xavier Duran

Us esperàveu, l'èxit del Llibre Blanc?

—La sorpresa, la vam tenir amb la primera edició, de l'any 1976. La tirada de 6.000 exemplars es va esgotar en un parell d'anys. I això era un èxit considerable, sobretot parlant d'un tema que no sabíem si interessaria. La segona edició preveiem que s'esgotarà abans d'acabar l'any. Però ja no ens ha sorprès tant, perquè no és una novetat absoluta. La tirada també ha estat de 6.000 exemplars. Té moltes fotos i per això no és un llibre barat en termes absoluts. Però en termes relatius, sí, perquè podria ser molt més car.

—¿S'ha fet a partir del voluntarisme d'un equip de gent?

—Els autors no han cobrat mai ni un cèntim, però potser no parlaria de voluntarisme, perquè fins i tot en societats desenvolupades és normal que hi hagi autors que facin una cosa per pur civisme. Voluntarisme té unes connotacions de fer de franc coses que normalment s'haurien de fer cobrant. Però coses com el *Llibre Blanc* està bé que es facin de franc. I l'editor es fa un plantejament d'amortitzar costos i prou.

—L'actual estructura política de l'estat, segons el pròleg, no sembla la idònia per protegir el medi ambient, ¿no?

—Anem per parts. L'actual estructura política, en termes civils, no és la que jo voldria com a ideal. Em puc equivocar, naturalment. Però constato que els governs autonòmics —perquè autònoms em sembla que encara no ho són gaire— s'han encastellat molt en les seves migrades funcions. Han creat unes línies divergents d'actuació, en el terreny de protecció de la natura, que no són, al meu entendre, gens bones. Quan va sortir la primera edició del *Llibre Blanc*, la situació era pitjor, però els plantejaments eren més coherents. Però ara cada vegada es produeixen situacions més disperses. I

això no és fruit de l'estructuració, sinó de la indiferència dels governs autonòmics catalans per posar-se d'acord. Posaré un exemple petit, però significatiu. En aquest cas és entre el govern de la Generalitat de Catalunya i la Diputació General d'Aragó. A la riba esquerra del riu Galgàs la llúdria està protegida i a la riba dreta no. És un exemple poc important, però significatiu, perquè crec que es pot resoldre amb una simple telefonada.

—¿La coordinació entre els governs dels Països Catalans és necessària per al medi ambient?

—Crec que és necessària per a moltes més coses, però en concret ho és per el medi ambient. Els Països Catalans, com totes les altres divisions de base humana, existents o desitjables, no solen tenir una realitat geogràfica neta i definida, excepte en alguns casos, com una illa. Hi ha fronteres més o menys lògiques i altres de completament artificioses. Dir que és irrellevant parlar de Països Catalans en el tema del medi ambient és com dir que en el cas de Portugal també ho fóra. Tot depèn de l'àmbit geogràfic on vols actuar.

—¿I el factor humà?

—Els factors humans arriben a ser factors geogràfics. L'autopista que travessa els Països Catalans de Nord a Sud és un invent humà, però arriba a ser un factor geogràfic de primera magnitud. Resulta, doncs, que els Països Catalans han arribat a constituir un element de geografia humana, malgrat tot i pesi a qui pesi, relativament real. Per això crec que hi hauria d'haver algunes accions que els contemplés com a marc d'actuació.

—¿Hi ha hagut problemes per fer un llibre de la natura prenent aquest àmbit?

—El fet que hàgim escollit aquest àmbit és perquè hi ha una opció ideològica al darrere. Però això passaria en tots els casos. Aquesta opció, però, no ens porta a una aberració ecològica. Si féssim un llibre blanc de la natura a

l'estat espanyol seria molt més il·lògic, perquè hi hauríem d'incloure les Illes Canàries, que no tenen res a veure. Però això no desvetlla cap protesta. Ahir vaig veure una notícia sobre França en una publicació del Consell d'Europa, parlant de la reintroducció d'una espècie de l'Illa de Reunion. Que el Consell d'Europa consideri com a pròpia una illa perduda a l'Oceà Índic fa riure. Però considerar com a comuns els problemes de la Vila Joiosa i de la Costa Brava no em sembla cap barbaritat.

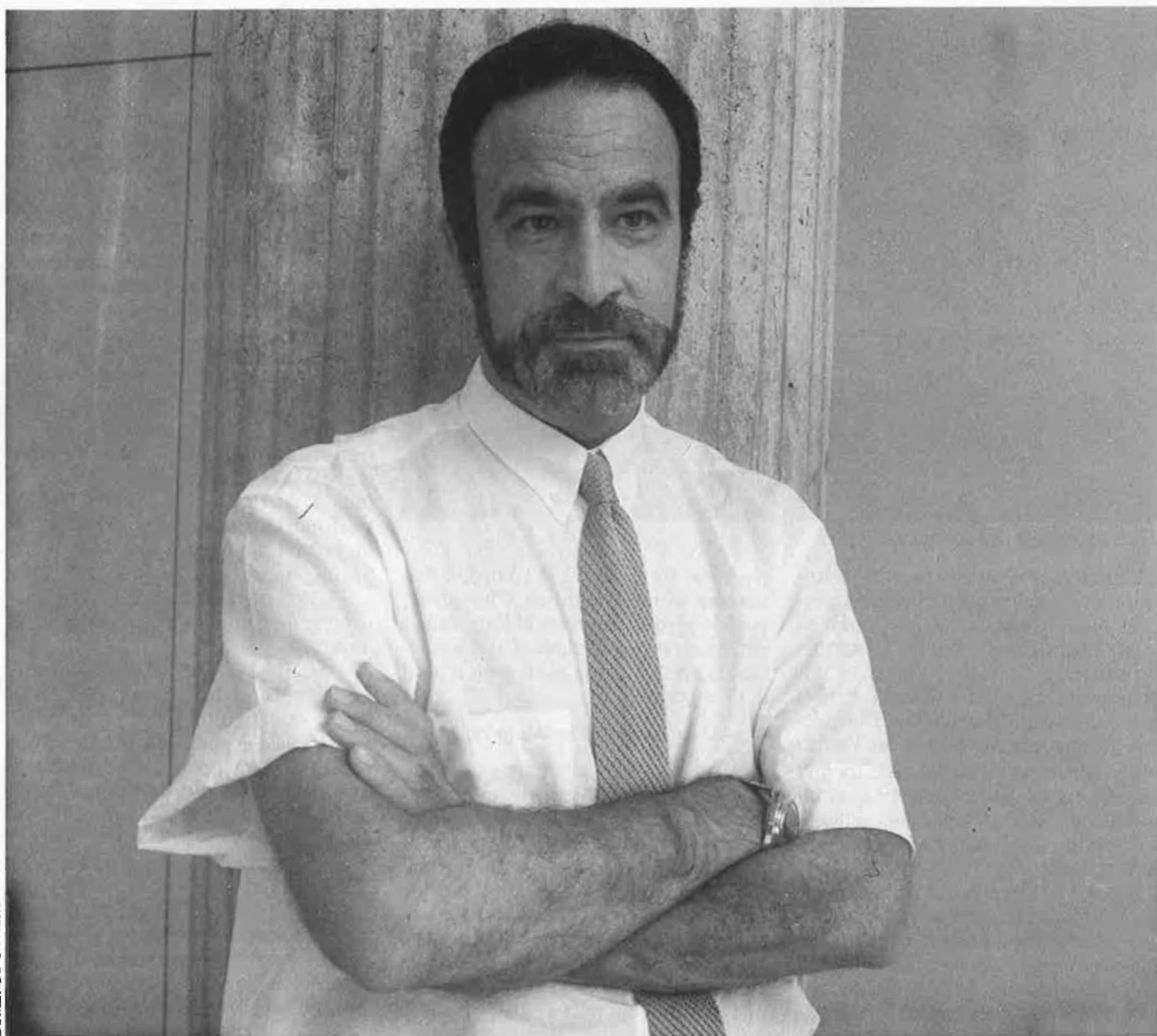
—¿Des de la primera edició del llibre, com han variat les coses?

—La problemàtica ambiental no és una qüestió prioritària en l'estratègia política dels nostres governs autonòmics. Només cal veure què s'hi dedica en els pressupostos. Això es tradueix en unes actuacions pobres, de vegades inexistents i d'altres, inconvenients. Però també hi ha un increment considerable de l'opinió pública en aquest tema. Això no vol dir que siguem hauríem de ser. Els mecanismes de funcionament dels anys setanta gravitaven en grups petits i molt actius, que en un moment de descomposició de la situació anterior portaven la bandera del progrés i feien preveure uns canvis que no s'han arribat a produir. Ara la proporció de polítics sensibilitzats pel tema ha baixat. Malgrat tot s'han corregit algunes barbaritats immenses.

—¿On hi ha grups més actius?

—Ara hi ha un grup molt actiu a les Illes, el Grup Ornitològic Balear, i també n'hi ha al País Valencià. En canvi, aquí, potser perquè n'hi havia massa, potser perquè una part ha assumit responsabilitats a l'administració, ha decaigut molt. Estem assistint a un cert redreçament. El més important, Depana, està rellançant les seves activitats. D'altra banda també hi ha grups de gent més jove.

—Alguns activistes s'han incorporat a l'administració. ¿Això vol dir que se'ls veia amb mals ulls, com catastrofistes, però en el fons molts tenien raó?

«És necessari col·locar l'administració i la resta de la societat en un estat d'incomoditat moral».

—Hi ha casos positius en què una persona no ha canviat d'actitud sinó que són ells els que han pogut canviar una part del sistema. D'altres persones han entrat en la dinàmica administrativa, però han perdut aquella capacitat de denúncia. Jo no he estat mai catastrofista, però sóc un radical, perquè tinc unes conviccions arrelades, que estic disposat a canviar si algú em demostra que estic equivocat. I les defenso amb convenciment, però plàcidament. Sóc partidari del radicalisme de les idees, però no m'agrada cridar pels carrers. En els últims temps hem passat de ser cridaners però tous, a ser deixatats. I continuo advocant per ser no cridaner però sí contundent. És necessari col·locar l'administració i la resta de la societat civil en un estat d'incomoditat moral davant de situacions in-

correctes. La problemàtica ambiental és sobretot un problema moral, de mal ús comunitari dels recursos naturals.

—¿També hi ha ecologistes de bona fe, però mal informats?

—Davant l'existència de problemes reals o imaginats, una gent honesta s'ha revoltat. Però això és testimoni de la seva bona fe, no de la seva solvència. Una part dels plantejaments del moviment ecologista era desproporcionat. En altres casos hi havia desinformació. Però això passa en tots els moviments: sindicalistes, feministes, etc.

—¿Com es pot combinar progrés amb respecte a la natura?

—Una part del procés progressiu no es pot fer compatible. I això, fins i tot ho diuen sectors que no tenen res a veure amb l'ecologisme. Tota una altra part considerable sí que ho és. Prenent

les mesures per l'ordre que cal, al ritme que cal i de la manera que cal.

—¿Una carretera, com la que ha de travessar la Vall de Sant Daniel, a Girona, o una autopista, com la de València, poden tenir connotacions ecològiques?

—Crec que cal separar. El problema de la Vall de Sant Daniel no és un problema ecològic, sinó d'ús d'un territori, que pot agradar o no. Si la carretera provoqués la ruptura d'una via de migració, per exemple, seria un problema. Però no importa tant la carretera sinó la manera com es fa. Àustria és el país d'Europa amb pitjors condicions geogràfiques per fer una xarxa de carreteres sense impacte ambiental. I en canvi té una xarxa d'autopistes admirable, feta amb tota cura i que els ha costat el triple que fetes de qualse-

«S'ha de suscitar l'hedonisme ecològic».

vol manera. Pel que respecta a l'auto-pista, és una obra prou important perquè pugui afectar en alguns llocs. Si interromp sistemàticament els cursos de drenatge de valls successives pot crear problemes d'inundacions. Però si es posen tubs d'evacuació, el problema no es presenta. En tot cas l'auto-pista consumeix un espai i instaura una barrera física. Es pot convertir en un problema, però tot depèn dels sistemes de comunicació que per sobre o per sota es facin.

—¿Per què els Països Catalans estan tan castigats pels incendis forestals?

—Aquí trobem un altre punt que demostra que els Països Catalans no són un àmbit artificial. Es donen unes condicions geogràfiques i de pressió huma-

na forta. La desaparició completa del sistema forestal és difícil d'imaginar, però la pèrdua, sobretot al País Valencià, ha estat considerable. I al ritme actual la situació seria molt greu d'aquí a 15 o 20 anys.

—¿I la polèmica sobre la replantació?

—En alguns casos el bosc es pot deixar a la seva regeneració espontània, en àrees prou plujoses i amb sòl profund. En altres casos, no. És normal recórrer als pins, que creixen molt de pressa, si es planten amb cura. Però amb els eucaliptus no hi estic gens d'acord. Sempre, però, s'ha d'estudiar cas per cas, sense una fúria indiscriminada contra els pins i una veneració

pels roures i alzines, com fan alguns grups.

—¿La despoblació del Pirineu és un problema greu?

—Això em preocupa molt perquè pertanyem a un país humanitzat. El concepte de natura verge a casa nostra és una pura entelèquia. Tan perillós com la hiperfreqüentació de l'home és la desaparició de l'home, perquè els camins s'esfondren i els sistemes ramaders o forestals es fan malbé...

—¿La sèrie Mediterrània té intenció d'educar ecològicament?

—Cal aprofitar els recursos per crear una opinió pública i una reflexió moral. *Mediterrània* és una sèrie amb un missatge ecològic molt sòlid, perquè transmet la idea que l'home i l'entorn tenen uns lligams profunds i fonamentals. I en trencar-se aquests lligams s'esfondren moltes coses. Això és més important que crear una indignació passatgera per un fet puntual.

—¿Esta perdent la societat el romanticisme de contemplar la bellesa de la natura?

—Sí. És molt important salvar el funcionalisme del sistema, però també els valors culturals. S'ha de posar en evidència el plaer de viure en un lloc endreçat, per recuperar l'orgull de trobar-se en un lloc bonic, per hedonisme ecològic. I això s'ha de reivindicar.

—¿Com serà un ecologista del segle XXI?

—Ha de ser coneixedor de la realitat de la natura, tenir sentit de la solidaritat i ser desacomplexat, no tenir manies per defensar els valors que cregui que ho són. □

A LA VENDA

debat
NACIONALISTA

Al servei de la nostra
reconstrucció nacional

El Núm. 6 ja està al quiosc o llibreria

Presentació

Un país estovet en temps de rebaixes
Miquel Sellarès

Editorials:

Ni "corró" ni "senglar"

Toc d'atenció a ERC

Polícia de Catalunya: un pas endavant?

Comitè Olímpic Català: examen de nacionalisme

Dalí: de l'ambició a la misèria

Estudiar la Mediterrània sota, els ametllers en flor

Crònica Política:

Una nova etapa?

Cròniques "nacionalistes"

Premis Policia de Catalunya 1988

L'estelada d'or per a Jordi Carbonell

Entrevista

Josep M. Solé i Sabaté: nació, esquerra i coherència
Xavier Duran

Tribuna

Nacionalisme d'esquerra
Miquel Porta i Perales

Temes a debat

CDC: de Pujol a Roca
Joan Marcel i Morera

De Pujol a Convergència

Oriol Domingo

El Congrés de l'endemà

Francesc Roca

Independència, fita proposada a la majoria

Alvar Maduell

Dossier internacional

Irlanda: vuit segles de lluita (II)
Antoni Reig

Llibres

Hemeroteca